1 Rendes polgári bírósághoz vagy különös hatáskörű bírósághoz (például munkaügyi bírósághoz) kell-e fordulnom?

A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló törvény értelmében Magyarországon egyetlen különbíróság (speciális bíróság) működik, ez a munkaügyi és közigazgatási ügyeket tárgyaló közigazgatási és munkaügyi bíróság. A közigazgatási és munkaügyi ügyek kivételével a rendes bíróságok járnak el az egyéb ügyekben.

Közigazgatási perben azoknak a közigazgatási jogvitáknak az elbírálására kerül sor, amelyet törvény nem utal más eljárásra. A közigazgatási jogvita tárgya a közigazgatási szerv közigazgatási jog által szabályozott, az azzal érintett jogalany jogi helyzetének megváltoztatására irányuló vagy azt eredményező cselekményének, vagy a cselekmény elmulasztásának jogszerűsége, továbbá közigazgatási jogvita a közszolgálati és a közigazgatási szerződéses jogviszonnyal kapcsolatos jogvita is.

Közigazgatási ügyben elsőfokon a közigazgatási és munkaügyi bíróság, törvényben meghatározott esetben a törvényszék vagy a Kúria ítélkezik.

A közigazgatási és munkaügyi bíróság hatáskörébe azok a közigazgatási perek és egyéb közigazgatási bírósági eljárások tartoznak, amelyek elbírálását törvény nem utalja a törvényszék vagy a Kúria hatáskörébe.

A közszolgálati jogviszonnyal kapcsolatos per kivételével a törvényszék hatáskörébe tartozik törvény eltérő rendelkezésének hiányában a központi államigazgatási szervekről szóló törvény szerinti önálló szabályozó szerv, autonóm államigazgatási szerv és kormányhivatal, a vasúti igazgatási szerv, a légiközlekedési hatóság és a Magyar Nemzeti Bank közigazgatási tevékenységével kapcsolatos per.

A törvényszék dönt a közigazgatási szerv kijelölésére irányuló eljárásban, a gyülekezési jog gyakorlásával kapcsolatos bírósági eljárásban, a minősített adatok megismerésével kapcsolatos perben, továbbá a köztestületi jogvitában.

A Kúria hatáskörébe tartozik a helyi önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközésének vizsgálatára irányuló eljárás, a helyi önkormányzat jogalkotási kötelezettségének elmulasztása miatti eljárás és az alkotmányjogi panasz orvoslása eljárási eszközének megállapítására irányuló eljárás.

A munkaügyi perek közé tartoznak többek között a munka törvénykönyvéről szóló törvény alapján létesített, a közalkalmazotti, törvényben foglalt kivételekkel a szolgálati, a közfoglalkoztatási, a sporttörvény alapján kötött munkaszerződéses, a szakképzés során kötött tanulószerződésből eredő, a nemzeti felsőoktatási törvény szerinti hallgatói munkaszerződésből eredő, a szociális szövetkezettel és foglalkoztatási szövetkezettel létesített tagi munkavégzési jogviszonyból származó perek, valamint a munka törvénykönyvéről szóló törvény szerinti további munkajogi igény érvényesítésével kapcsolatos per. Ha a peres felek bármelyikének személye engedményezés, tartozásátvállalás, munkáltatói jogutódlás, illetve a munkáltató személyében bekövetkező változás alapján módosul, a per változatlanul munkaügyi pernek minősül. A felszámolás kezdő időpontjától a felszámolás alatt álló munkáltatóval szemben a munkavállaló a felszámoló által vitatott, a felszámolás körébe tartozó vagyonnal kapcsolatos munkajogi igényen alapuló pénzkövetelését munkaügyi perben érvényesítheti.

2 Ha a rendes polgári bíróságok rendelkeznek hatáskörrel (azaz e bíróságok feladata az ilyen ügyek elbírálása), hogyan tudhatom meg, hogy melyik bírósághoz kell fordulnom?

2.1 Létezik-e különbségtétel alacsonyabb és magasabb fokú rendes polgári bíróságok (például körzeti bíróságok, illetve regionális bíróságok) között, és ha igen, melyik rendelkezik hatáskörrel az ügyemben?

A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló törvény szerint a járásbíróság és a törvényszék jár el első fokon. A törvényszék azokban az ügyekben jár el első fokon, amelyek elbírálását törvény nem utalja a járásbíróság hatáskörébe. A járásbíróság hatáskörébe tartoznak:

a) azok a vagyonjogi perek, amelyek tárgyának értéke a harmincmillió forintot nem haladja meg vagy amelyekben a vagyoni jogon alapuló igény értéke nem meghatározható, kivéve

aa) a szerzői jogi, a szomszédos jogi és az iparjogvédelmi perek,

ab) a közhatalom gyakorlásával kapcsolatos kártérítés, illetve sérelemdíj megfizetése iránt indított perek,

ac) a közérdekből indított perek,

ad) a jogi személyek alapításával és törvényes működésével kapcsolatos perek,

ae) a jogi személyek és tagjaik, volt tagjaik közötti, illetve a tagok, volt tagok egymás közötti, a tagsági jogviszonyon alapuló perek,

b) a személyi állapotot érintő perek,

c) a végrehajtási perek.

A törvényszék nemcsak első fokon jár el, hanem másodfokon elbírálja a járásbíróságok, valamint a közigazgatási és munkaügyi bíróságok határozatai ellen bejelentett fellebbezéseket.

Az ítélőtábla elbírálja a törvényszék határozata ellen előterjesztett jogorvoslatot, továbbá eljár a hatáskörébe utalt egyéb ügyekben.

A legfőbb bírói szerv a Kúria. A Kúria elbírálja - törvényben meghatározott ügyekben - a törvényszék, továbbá az ítélőtábla határozata ellen előterjesztett jogorvoslatot, elbírálja a felülvizsgálati kérelmet, dönt az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközéséről és megsemmisítéséről, dönt a helyi önkormányzat törvényen alapuló jogalkotási kötelezettsége elmulasztásának megállapításáról, és eljár a hatáskörébe tartozó egyéb ügyekben.

2.2 Területi illetékesség („A” vagy „B” város bírósága rendelkezik-e illetékességgel az ügyemben?)

2.2.1 A területi illetékességre vonatkozó főszabály

Az a bíróság, amelynek területén az alperes lakik, mindazokban a perekben illetékes, amelyekre más bíróság kizárólagos illetékessége megállapítva nincs. Belföldi lakóhely hiányában az illetékesség az alperes belföldi tartózkodási helyéhez igazodik; ha az alperes tartózkodási helye ismeretlen, vagy külföldön van, az utolsó belföldi lakóhely irányadó, ha pedig ez nem állapítható meg, vagy az alperesnek belföldön lakóhelye nem is volt, az illetékességet a felperes belföldi lakóhelye, ennek hiányában a felperes belföldi tartózkodási helye, ha a felperes nem természetes személy, a felperes belföldi székhelye alapítja meg. Ha az alperes munkahelye nem azonos lakóhelyével, a bíróság az alperesnek legkésőbb az írásbeli ellenkérelmében előadott kérelmére a pert a munkahely bíróságához teszi át tárgyalás és elbírálás végett.

A nem természetes személyek elleni perekben az általános illetékességet a nem természetes személy székhelye mellett az a hely is megalapozza, ahol a jogvitában érintett ügyben eljáró, képviseletére hivatott szerv, illetve szervezeti egység a működését kifejti. Székhelynek - kétség esetén - az ügyintézés helyét kell tekinteni. Ha a nem természetes személy székhelye Budapesten van, működési köre azonban Pest megye területére terjed ki, a Pest megye területére illetékes bíróság jár el.

Ha a nem természetes személynek belföldön nincs székhelye, belföldi nem természetes személy felperes által indított perben az illetékességet a felperes székhelye vagy működési helye alapítja meg. Ha a felperes belföldi természetes személy, a bíróság illetékességét a felperes lakóhelye, illetve ennek hiányában a tartózkodási helye is megalapítja.

2.2.2 A főszabály alóli kivételek

2.2.2.1 Mikor választhatok az alperes lakóhelye szerinti bíróság (a főszabály alkalmazásával meghatározott bíróság) és egy másik bíróság között?

Kizárólagos illetékesség hiányában a felperes - választása szerint - az alperesre általánosan illetékes bíróság helyett törvényen alapuló tartásra kötelezés iránti pert az igény érvényesítésére jogosult lakóhelye; az ingatlan tulajdona, birtoka vagy ingatlant terhelő dologi jog tárgyában a pert az ingatlan fekvése; a szerződéses jogviszonyból eredő igény érvényesítése iránti pert az ügyletkötés vagy a szolgáltatás teljesítésének helye; a fogyasztó által vállalkozással szemben fennálló, szerződéses jogviszonyból eredő igény érvényesítése iránti pert a felperes belföldi lakóhelye, ennek hiányában belföldi tartózkodási helye; a szerződésen kívül okozott kár megtérítése iránti pert a károkozás vagy a kár bekövetkezésének földrajzilag meghatározható helye szerint illetékes bíróság előtt is megindíthatja.

Vagyonjogi perekre - kizárólagos illetékesség hiányában - az a bíróság is illetékes, amelynek területén az alperes huzamosabb tartózkodásra utaló körülmények között (pl. mint munkavállaló, tanuló) tartózkodik. Ezen illetékesség nem alkalmazható az olyan alperessel szemben, akinek nincs perbeli cselekvőképessége.

Külföldi nem természetes személyek ellen az előtt a bíróság előtt is lehet vagyonjogi pert indítani, amelynek területén a külföldi nem természetes személy ügyeinek vitelével megbízott személy lakik, illetve vagyonjogi perre a külföldi nem természetes személy magyarországi fióktelepének, illetve kereskedelmi képviseletének székhelye szerinti bíróság is illetékes.

A mellékkötelezett a főkötelezettel együtt az előtt a bíróság előtt is perelhető, amely a főkötelezett elleni perre bármilyen címen illetékes.

Gondnokság alá helyezés iránt indított perre az a bíróság is illetékes, amelynek területén az alperes huzamos időn át bentlakásos szociális intézményben vagy fekvőbeteg-gyógyintézetben tartózkodik, illetve amelynek területén az alperes huzamos időn át, életvitelszerűen tartózkodik.

Házassági perre az a bíróság is illetékes, amelynek területén a házastársak utolsó közös lakóhelye volt.

A származási pert, a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése iránt indított pert, a gyermek harmadik személynél történő elhelyezése iránt indított pert, a szülői felügyelet megszüntetése iránt indított pert, az örökbefogadás felbontása iránt indított pert, a kiskorú gyermek tartása iránt indított pert a kiskorú gyermek lakóhelye vagy tartózkodási helye szerint illetékes bíróság előtt is meg lehet indítani.

2.2.2.2 Mikor kell az alperes lakóhelye szerinti bíróságtól (a főszabály alkalmazásával meghatározott bíróságtól) eltérő bíróságot választanom?

Amikor egyes esetekben a törvény egy-egy bíróság kizárólagos illetékességét írja elő. Így tesz például a következő esetekben.

A vállalkozás által fogyasztóval szemben, szerződéses jogviszonyból eredő igény érvényesítése iránt indított perre - törvény, az Európai Unió kötelező jogi aktusa, illetve nemzetközi egyezmény eltérő rendelkezése hiányában - az alperes belföldi lakóhelye szerinti bíróság kizárólagosan illetékes. Belföldi lakóhely hiányában e kizárólagos illetékesség az alperes belföldi tartózkodási helyéhez igazodik; ha az alperes tartózkodási helye ismeretlen vagy külföldön van, az utolsó belföldi lakóhely az irányadó. Ha az utolsó belföldi lakóhely nem állapítható meg, az illetékességet az általános szabályok szerint kell megállapítani.

Ha felelősségbiztosítási szerződéssel összefüggő törvényi rendelkezés alapján a károsult kártérítési, illetve sérelemdíj iránti igényét a károkozótól eltérő harmadik személlyel szemben is érvényesítheti, e harmadik személlyel szemben indított perre - törvény, az Európai Unió kötelező jogi aktusa, illetve nemzetközi egyezmény eltérő rendelkezése hiányában - az a bíróság, amelynek területén a felperes belföldi lakóhelye, belföldi lakóhely hiányában belföldi tartózkodási helye, vagy ha a felperes nem természetes személy, belföldi székhelye található kizárólagosan illetékes. Ha a felperes belföldi lakóhellyel, tartózkodási hellyel vagy székhellyel nem rendelkezik, a bíróság illetékességét az általános szabályok szerint kell megállapítani.

A végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránt indított perre kizárólag a végrehajtást elrendelő járásbíróság illetékes, ha pedig a végrehajtást nem járásbíróság rendelte el, az adós lakóhelye szerinti járásbíróság az illetékes.

A végrehajtási igényperre kizárólag az a járásbíróság illetékes, amelynek területén a foglalás történt.

A végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódás engedélyezése iránti perre kizárólag az a bíróság illetékes, amely a zálogjogosult kérelmét a végrehajtási eljárásban elutasította.

A jegyző birtokvédelmi ügyben hozott határozatának megváltoztatása iránt indított perre a birtokvédelmi határozatot hozó jegyző székhelye szerinti bíróság kizárólagosan illetékes.

2.2.2.3 Maguk a felek kiköthetik-e olyan bíróság illetékességét, amely egyébként nem lenne illetékes?

Vagyonjogi ügyek tekintetében a felek a felmerült jogvitájukra vagy a meghatározott jogviszonyból eredő jövőbeli jogvitájuk esetére - törvény eltérő rendelkezése hiányában - kiköthetik valamely bíróság illetékességét. Ilyen kikötéssel a felek élhetnek írásban; szóban, írásbeli megerősítéssel; olyan formában, amely megfelel a felek között kialakult üzleti szokásoknak; vagy nemzetközi kereskedelemben olyan formában, amely megfelel az olyan kereskedelmi szokásoknak, amelyet a felek ismertek vagy ismerniük kellett, és amelyet az ilyen típusú szerződést kötő felek a szóban forgó üzletágban általánosan ismernek és rendszeresen figyelembe vesznek.

Nincs helye illetékességi kikötésnek olyan ügyekben, amelyekre törvény valamely bíróság kizárólagos illetékességét állapítja meg. A kikötött bíróság - törvény eltérő rendelkezése vagy a felek eltérő megállapodása hiányában - kizárólagosan illetékes. A kikötés hatálya kiterjed a jogutódokra is. Nincs helye olyan illetékességi kikötésnek, amely kizárja a fogyasztó jogát ahhoz, hogy a vállalkozással szemben fennálló szerződéses jogviszonyból eredő igényét saját belföldi lakóhelye, ennek hiányában belföldi tartózkodási helye szerint illetékes bíróság előtt érvényesítse.

Vagyonjogi ügyek tekintetében a felek a felmerült jogvitájukra vagy a meghatározott jogviszonyból eredő jövőbeli jogvitájuk esetére nem köthetik ki a törvényszék hatáskörébe tartozó ügyben a Fővárosi Törvényszék és a Budapest Környéki Törvényszék; a járásbíróság hatáskörébe tartozó ügyben a Pesti Központi Kerületi Bíróság illetékességét.

3 Ha különös hatáskörű bíróság rendelkezik hatáskörrel, hogyan állapíthatom meg, hogy melyikhez kell fordulnom?

Magyarországon csak a közigazgatási és munkaügyi bíróság nevezhető különleges bíróságnak.

Munkaügyi perben alapvetően a 2.2.1 pontban meghatározott általános illetékességi szabályok irányadóak. Emellett a munkavállaló felperes a pert az alperesre általánosan illetékes bíróság helyett a saját belföldi lakóhelye, ennek hiányában belföldi tartózkodási helye szerint illetékes közigazgatási és munkaügyi bíróság előtt is megindíthatja, valamint a munkavállaló felperes a pert az alperesre általánosan illetékes bíróság helyett megindíthatja azon közigazgatási és munkaügyi bíróság előtt is, amelynek illetékességi területén huzamos ideig munkát végez vagy végzett. Ha valamelyik pertársra, illetve kereseti kérelem elbírálására a munkaügyi perben eljáró bíróságnak, míg a többi pertársra, illetve kereseti kérelemre a járásbíróságnak vagy törvényszéknek van hatásköre, a per a munkaügyi bíróság hatáskörébe tartozik, feltéve, hogy a pertársaság vagy a keresethalmazat törvény által megengedett.

A közigazgatási perek esetében, ha más bíróság kizárólagos illetékessége meghatározva nincs, a perre az a bíróság illetékes, amelynek illetékességi területén a per tárgyává tett közigazgatási tevékenység megvalósult. Ha a vitatott közigazgatási cselekményt többfokú eljárásban valósították meg, a perre az a bíróság illetékes, amelynek illetékességi területén az elsőfokú közigazgatási cselekmény megvalósult.

A közigazgatási tevékenység megvalósulásának helye ingatlanhoz kapcsolódó jog vagy kötelezettség, illetve ingatlanra vonatkozó jogviszony esetében az ingatlan fekvésének a helye; tevékenység bejelentése vagy engedélyezése esetében a tevékenység gyakorolásának helye, vagy tervezett helye; az előzőekben meghatározott két eset kivételével, az országos illetékességgel eljáró területi államigazgatási szerv közigazgatási tevékenysége esetében a felperes lakóhelye, tartózkodási helye - jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet esetében a szervezet székhelye -, ennek hiányában a közigazgatási szerv székhelye; a fővárosi székhelyű, de elsősorban Pest megye területére vagy annak egy részére illetékes közigazgatási szerv székhelyén megvalósult tevékenység esetében Pest megye; mulasztás esetében - az előzőekben meghatározottak első három esetének kivételével - a közigazgatási szerv székhelye.

Az egyes közigazgatási és munkaügyi bíróságok regionális illetékességgel járnak el, ezek: a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság; a Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság; a Debreceni Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság; a Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság; a Miskolci Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság; a Pécsi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság; a Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság; a Veszprémi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság.

A társadalombiztosítási, szociális vagy gyermekvédelmi ellátással, illetve az állami foglalkoztatási szerv által nyújtott ellátással vagy támogatással kapcsolatos perre az a közigazgatási és munkaügyi bíróság illetékes, amelynek területén a felperes belföldi lakóhelye - jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet esetében a szervezet székhelye -, ennek hiányában a közigazgatási szerv székhelye található.

A közigazgatási szerződéssel kapcsolatos perben a szerződés megkötésének helye szerinti regionálisan illetékes bíróság fog eljárni. A főkötelezett elleni perre bármilyen címen illetékes bíróság a mellékkötelezettel szembeni igény elbírálására is illetékes.

Ha a közigazgatási tevékenység külföldön valósult meg, a perre a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság kizárólagosan illetékes.

A felek a közigazgatási szerződéssel kapcsolatban felmerült jövőbeli jogvitájuk esetére - törvény eltérő rendelkezése hiányában - a közigazgatási szerződés egyedileg megtárgyalt szerződési rendelkezésében kiköthetik valamely regionális illetékességű közigazgatási és munkaügyi bíróság illetékességét. E bíróság - törvény eltérő rendelkezése vagy a felek eltérő megállapodása hiányában - a közigazgatási szerződéssel kapcsolatos valamennyi perre kizárólagosan illetékes. A kikötés hatálya kiterjed a jogutódra is.

Nincs helye illetékességi kikötésnek olyan ügyben, amelyre törvény valamely bíróság kizárólagos illetékességét állapítja meg.

A felek a közigazgatási szerződéssel kapcsolatban felmerült jövőbeli jogvitájuk esetére nem köthetik ki a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság illetékességét.

A közszolgálati jogviszonnyal kapcsolatos perre a munkavégzés helye szerinti bíróság illetékes. A természetes személy felperes a közszolgálati jogviszonnyal kapcsolatos pert a lakóhelye szerint illetékes bíróság előtt is megindíthatja.

A közigazgatási és munkaügyi bíróság határozatával szembeni fellebbezés elbírálására, továbbá a törvényszék hatáskörébe tartozó perekre a Fővárosi Törvényszék kizárólagosan illetékes.

Utolsó frissítés: 15/01/2024

Ennek a lapnak a különböző nyelvi változatait az Európai Igazságügyi Hálózat tagállami kapcsolattartói tartják fenn. Az Európai Bizottság szolgálata készíti el a fordításokat a többi nyelvre. Előfordulhat, hogy az eredeti dokumentumon az illetékes tagállami hatóság által végzett változtatásokat a fordítások még nem tükrözik. Sem az Európai Igazságügyi Hálózat, sem a Bizottság nem vállal semmilyen felelősséget, illetve kötelezettséget az e dokumentumban közzétett vagy hivatkozott információk és adatok tekintetében. Az ezen oldalért felelős tagállam szerzői jogi szabályait a Jogi nyilatkozatban tekintheti meg.